https://doi.org/10.32849/2409-9201.2026.26.28

УДК 349.42: 346:330. 341.1:004 UDC

АГРАРНІ ІННОВАЦІЙНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ПРАВОВІДНОСИНИ

Ганна КОРНІЄНКО

докторка юридичних наук, професорка, доцентка кафедри земельного та аграрного права

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого (Харків)

AGRARIAN INNOVATION AND INFORMATION LEGAL RELATIONS

Ganna KORNIYENKO

Doctor of Law, Professor, Docent of the Department of Land and Agriculture Law

Yaroslav Mudryi National Law University (Kharkiv)

https://orcid.org/0000-0002-7062-1027

У статті надано характеристику аграрним інноваційно-інформаційним правовідносинам. Ці правовідносини виникають у процесі створення, поширення та використання інформації щодо інноваційних технологій, науково-технічних досягнень та цифрових рішень у сільському господарстві. Аграрні правовідносини формуються під впливом динамічних зовнішніх факторів, внаслідок чого вони перебувають у стані постійного розвитку. Наголошено, що в цих правовідносинах відбувається інтеграція аграрних інноваційних та інформаційних відносин. Така особливість обумовлена сферою реалізації їх застосування, якою є складна за змістом та структурою сільськогосподарська діяльність. Вона охоплює управління виробничими процесами, оптимізацію агротехнічних операцій, моніторинг ґрунту та посівів, відстеження техніки та ресурсів, а також підвищення ефективності, продовольчої та екологічної безпеки тощо.

Підкреслено, що ці правовідносини мають комплексну правову природу. В них простежується публічний інтерес, що полягає у забезпеченні прозорості аграрного ринку, ефективного публічного управління, контролю за використанням земельних ресурсів, продовольчої безпеки, а також формування достовірних даних для прийняття рішень та

The article defines the characteristics of agrarian innovation and information legal relations. These legal relations arise in the process of creating, disseminating, and using information regarding innovative technologies, scientific and technological achievements, and digital solutions in agriculture. They also form as a result of the continuous development of agrarian legal relations under the influence of external factors. It is emphasized that these relations reflect the integration of agrarian innovation and information processes. The specificity of these legal relations is determined by their scope of application agricultural activity which encompasses the management of production processes, optimization of agrotechnical operations, monitoring of soil and crops, tracking of machinery and resources, as well as the improvement of efficiency, food, and environmental safety. It is highlighted that these legal relations have a complex legal nature. They reflect public interest, including ensuring the transparency of the agrarian market, effective public administration, control over land resource use, food security, and the generation of reliable data for decision-making and the implementation of state agrarian policy.

Control-oriented innovation and information legal relations are characterized

реалізації державної аграрної політики. Охарактеризовано контрольні інноваційно-інформаційні правовідносини у сфері надання дозволів, сертифікації, реєстрації тварин, рослин, пестицидів, ГМО, що мають публічно-правову природу. Виокремлено аграрні інноваційно-інформаційні правовідносини у сфері реалізацій сільськогосподарської продукції щодо процесів укладання правочинів та здійснення розрахунків за допомогою цифрових технологій, зокрема смарт-контракти, цифровізація платежів. Висловлено думку про доцільність виокремлення аграрних консультативних інформаційно-інноваційних правовідносин, що надаються дорадчими службами. Підсумовано, що розвиток та модернізація цих правовідносин необхідні для підвищення продуктивності суб'єктів агробізнесу, інтеграції науки, держави та бізнесу, а також забезпечення продовольчої безпеки та конкурентоспроможності агробізнесу. Зазначені положення створюють наукову основу для подальших досліджень у сфері інформаційного та інноваційного регулювання аграрного сектору економіки.

Ключові слова: агроінновації, агроінформаційні відносини, цифровізація, продовольча безпека, агробізнес, аграрні реєстри.

in the areas of licensing, certification, and maintaining registries of animals, plants, pesticides, and genetically modified organisms, which have a public-law nature. Agrarian innovation and information legal relations in the field of agricultural product circulation are also distinguished, parti-cularly regarding the processes of entering into legal transactions and making payments using digital technologies, including smart contracts and digital payment systems.

It is emphasized that it is appropriate to distinguish agrarian consultative innovation and information legal relations, which are provided by advisory services. In conclusion, the development and modernization of these legal relations are necessary to enhance the productivity of agribusiness entities, integrate science, state, and business, and ensure food security and the competitiveness of the agrarian sector. The identified provisions provide a scientific basis for further research in the field of information and innovation regulation of the agrarian sector of the economy.

Keywords: agricultural innovation, agricultural information systems, digitalization, food security, agribusiness, agricultural registries.

Вступ. Невпинний розвиток цифровізації суспільства активізує трансформації відносин в усіх сферах життя. Аграрні відносини також опинилися під впливом цифрових технологій, інноваційних платформ та інформаційних систем. Внаслідок цього поступово формується самостійний кластер агарних інноваційно-інформаційних правовідносин. У різних країнах відбувається постійний пошук інноваційних рішень, наприклад таких, як цифровізація реєстрів у сфері сільськогосподарської діяльності. Зокрема, на ринку цифрових технологій пропонується аграрна цифрова платформа «SUSTAINABLE», яка інтегрує штучний інтелект та супутникові дані для забезпечення ефективного, прогнозованого та сталого сільського господарства. Платформа адаптована до специфіки виноградарства, зокрема в середземноморських регіонах, та спрямована на підвищення екологічної стійкості та продуктивності сільськогосподарського виробництва [1]. В Україні вже активно використовуються такі інноваційно-цифрові продукти, як Державний аграрний реєстр, GPS-моніторинг техніки, мобільні агрододатки, агродрони тощо. Одним із прикладів сучасних аграрних інновацій є біоремедіація. Це метод очищення забруднених ґрунтів за допомогою мікроорганізмів, здатних розкладати шкідливі речовини, зокрема нафтопродукти, на менш токсичні сполуки [2, с. 16]. У цьому контексті доречно нагадати, що наступним важливим кроком процесу цифровізації стало офіційне впровадження Державним агентством з

енергоефективності у лютому 2026 року Реєстру біометану, що є державною цифровою системою обліку, верифікації та підтвердження походження відновлюваного газу [3].

Формування нових інноваційно-інформаційних правовідносин у сфері агробізнесу відбувається природним шляхом – у міру виникнення обставин, які потребують правового оформлення. Специфіка таких правовідносин визначається особливостями сфери їх застосування, якою є складна за змістом та структурою сільськогосподарська діяльність. Вона охоплює управління виробничими процесами, оптимізацію агротехнічних операцій, моніторинг ґрунту та посівів, відстеження техніки та ресурсів, підвищення ефективності, продовольчої та екологічної безпеки тощо. Наведені як приклад цифрові рішення сприяють впровадженню принципів точного землеробства та сталого розвитку, забезпечуючи комплексний підхід до управління сільськогосподарськими підприємствами та підвищення їх конкурентоспроможності. Отже, в умовах глобалізації, підвищення ризиків щодо продовольчої безпеки, зміни клімату, ускладнення воєнним станом формування та реалізація аграрних інноваційно-інформаційних правовідносин набуває особливо гострої нагальності і потребує окремого наукового дослідження.

Аналіз останніх публікацій. Проблематика аграрних інновацій, цифровізації агробізнесу є міждисциплінарною, оскільки охоплює як економічні, технологічні, так і правові чинники, що викликає інтерес фахівців у різних галузях науки та практики, зокрема аграрної економіки, інформаційних технологій, права та аграрного менеджменту. А. В. Шепелем надано характеристику інноваціям, що використовуються в агробізнесі, зокрема, визначено, що штучний інтелект допомагає в автоматизації ряду процесів, таких як прогнозування врожайності, виявлення хвороб і шкідників, а також оптимізація використання води та добрив [4, с. 128]. Н. В. Коваленко, Ю. А. Малахова вказують, що стратегічне управління інноваційною діяльністю аграрних підприємств є важливим інструментом забезпечення їхньої конкурентоспроможності в сучасних умов трансформацій [5]. В. М. Єрмоленко дав влучну оцінку нормативно-правового забезпечення інноваційних відносин. Так, на його думку, спостерігається наявність значного нормативного масиву загального характеру, що не враховує особливостей сільськогосподарського виробництва і агросфери загалом [6, с. 25]. П. О. Шорський справедливо стверджує, що розвиток АПК України відбувається в умовах цифрової трансформації, що зумовлює необхідність удосконалення інформаційно-правового регулювання. При цьому вчений робить важливе критичне зауваження, що, попри значний прогрес у створенні електронних платформ і державних інформаційних систем, низка сфер залишається неналежно врегульованою або позбавленою належного правового та технічного забезпечення [7, с. 272]. Аналізуючи дослідження аграрних інноваційних та інформаційних відносин, слід зазначити, що їх інтеграція, зокрема, у сфері цифрових платформ та електронних реєстрів досліджена лише частково. Тож, на наш погляд, існує ще багато невисвітлених аспектів правового забезпечення аграрних інноваційних та інформаційних відносин, які потребують подальшого комплексного наукового осмислення з метою створення досконалого правового регулювання.

Мета статті полягає у з'ясуванні природи та визначенні поняття аграрних інноваційно-інформаційних правовідносин, окресленні особливостей їх системи. У ході дослідження для досягнення цієї мети буде: надано характеристику аграрних інноваційно-інформаційних правовідносинам; виявлено їх ознаки; запропоновано напрями подальших наукових розвідок.

Виклад основного матеріалу. Аграрні інноваційно-інформаційні правовідносини характеризуються технологічною інтеграцією та складністю правового регулювання, оскільки вони пов'язані з обігом великих обсягів даних, питаннями доступу, володіння та захисту інформації, а також необхідністю балансування приватних та публічних інтересів. У цих правовідносинах простежується поєднання публічного та приватного інтересу. Відомо, що приватні інтереси – це інтереси окремого громадянина чи групи громадян (фізичної чи юридичної особи), якщо остання створена фізичними або юридичними особами, які не належать до сфери публічної – державної чи комунальної форми власності [8, с. 370]. Слід

зазначити, що публічний інтерес варто розуміти як сукупність потреб, визнаних державою, реалізація яких забезпечується через публічне управління і сприяє захисту прав і свобод людини [9, с. 50]. Враховуючи ці положення, можна визначити, що публічний і нтерес щодо розвитку аграрних інноваційно-інформаційних правовідносин полягає у забезпеченні прозорості аграрного ринку, ефективного публічного управління, контролю за використанням земельних ресурсів, продовольчої безпеки, а також формування достовірних даних для прийняття рішень та реалізації державної аграрної політики. Публічний інтерес у таких відносинах виявляється й у включенні державної підтримки суб'єктів господарювання щодо цифровізації.

Приватний інтерес у цих відносинах полягає у прагненні суб'єктів агробізнесу отримувати економічні вигоди, захищати власні інновації, отримувати доступ до цифрових послуг, оптимізувати виробництво за допомогою інноваційних технологій. Отже, аграрні інноваційно-інформаційні правовідносини мають комплексну правову природу.

З наведеного випливає, що в системі аграрних інноваційно-інформаційних правовідносин варто виокремлювати публічно-правові відносини підтримки саме цієї сфери. Дані правовідносини формуються в межах державної аграрної політики, яка спрямована на досягнення, зокрема, таких цілей: забезпечення розвитку знань, інновацій та цифровізації, заохочення виробників сільськогосподарської продукції до їх використання; максимізація використання систем електронного документообігу з метою забезпечення прозорості, ефективності та цифрової трансформації управлінських процесів у сільському господарстві України (ч. 2^3 .1. ст. 2^3 Закону України «Про засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку») [10]. На публічно-правову природу відносин державної підтримки вказує Х. А. Григор'єва. На її думку, державна підтримка сільського господарства є публічно-правовою категорії, яка може бути визначена як закріплена в законодавстві система заходів організаційного, фінансового та інформаційно-консультативного характеру [11, с. 513]. З такою позицією варто цілком погодитися та зазначити, що державна підтримка простежується щодо аграрних інформаційно-інноваційних правовідносин. Прикладом цього є створення Державного аграрного реєстру, що призначений для інформаційного забезпечення формування та реалізації державної аграрної політики, державної політики у сферах сільського господарства та з питань продовольчої безпеки держави, використовується для збирання, інтегрування, зберігання, оброблення, відображення, використання та надання інформації (ч. 1 ст. 4 Закону України «Про інформаційно-комунікаційну систему «Державний аграрний реєстр»») [12]. Такий підхід є цілком обґрунтованим, оскільки впровадження цифрових інструментів для забезпечення прозорості ринкових операцій і доступу до ринкової інформації, серед іншого, зменшує можливості для недобросовісної конкуренції [13, с. 348]. Отже, державна підтримка аграрних інноваційно-інформаційних відносин є публічно-правовими правовідносинами у сфері підтримки сільськогосподарських виробників.

До аграрних публічно-правових відносин варто віднести контроль у сфері інноваційно-інформаційних правовідносин. Вони мають імперативний характер і спрямовані на забезпечення продовольчої безпеки держави та захист прав споживачів сільськогосподарської продукції. Ці правовідносини формуються в процесі реалізації повноважень уповноважених органів публічного управління щодо нагляду, моніторингу та перевірки діяльності учасників сільськогосподарського ринку з використанням сучасних інформаційних та цифрових технологій. Характерним для них є впровадження сучасної цифровізації і застосування інноваційних продуктів. До прикладу, Державний реєстр пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні. який становить собою функціональний модуль Єдиної екологічної платформи «ЕкоСистема» та є інформаційно-комунікаційною системою, що забезпечує збирання, накопичення, захист, облік, відображення, оброблення реєстрових даних та надання реєстрової інформації щодо пестицидів і агрохімікатів, що пройшли державну реєстрацію та дозволені до використання в Україні [14]. Введення в дію Державного реєстру генетично модифікованих організмів планується 16 вересня 2026 р.

Власником Реєстру є держава в особі Мінекономіки [15]. З 2028 року планується початок функціонування Державного реєстру професійних операторів, Державного реєстру осіб, яким надано право здійснювати діяльність у сфері захисту рослин щодо поводження із засобами захисту рослин, Державного реєстру лабораторій у сфері захисту рослин. Повідомлення про початок функціонування відповідного реєстру є день опублікування на офіційному веб-сайті Державної служби з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів [16]. Отже, вбачається за доцільне виокремлювати контрольні інноваційно-інформаційні правовідносини (у сфері надання дозволів, сертифікації, реєстрації тварин, рослин, пестицидів, ГМО). Ці правовідносини реалізуються щодо електронних реєстрів, цифрових сертифікацій, систем відстеження, автоматизованого обміну даними та використання аналітичних платформ. Їх зміст визначається цифровізацією діяльності з надання дозволів, проведення процедур сертифікації та ведення державних реєстрів з використанням інноваційних цифрових продуктів.

Приватноправовими відносинами в системі аграрних інноваційно-інформаційних правовідносин є укладання цифрових правочинів, цифровізація фінансових платежів за допомогою інноваційних платіжних платформ тощо, тобто ті приватноправові відносини, які поєднують інформаційні та інноваційні відносини. Із зазначеного вище випливає, що систему аграрних інноваційно-інформаційних правовідносин складають публічно-правові та приватноправові відносини.

У найбільш загальному вигляді інноваційні правовідносини у сфері агробізнесу можна визначити як відносини, що виникають між спеціальними суб'єктами та суб'єктами агробізнесу щодо замовлення, використання нового сільськогосподарського продукту, технологій виробництва сільськогосподарської продукції, забезпечення цифрового агровиробництва у сфері агробізнесу з метою отримання прибутку, отримання позитивного соціального та екологічного ефекту [17, с. 20]. Тож, зважаючи на це положення, можна стверджувати, що аграрні інноваційно-інформаційні правовідносинами – це ті, що виникають у процесі створення, впровадження та використання цифрових технологій, інформаційних систем та інноваційних рішень у сільськогосподарській діяльності, зокрема, щодо обробки даних, управління виробничими процесами, забезпечення прозорості ринку та підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва.

Одним з прикладів зазначених правовідносин є використання смарт-контрактів щодо реалізації сільськогосподарської продукції. Вони придатні для різних типів аграрних угод, оскільки дозволяють враховувати сезонність виробництва, особливості зберігання продукції, специфіку логістики і навіть непередбачувані погодні ризики [18, с. 485]. Ще один приклад – цифровізація платежів. Сучасні цифрові платіжні інфраструктури включають не лише переказ коштів, але й фактичне включення в ланцюги створення вартості – з інтеграцією постачання, логістики, збуту та фінансування [19, с. 467]. Враховуючи специфіку агробізнесу, варто зазначити, що правовідносини у сфері цифрових платіжних інфраструктур є різновидом інноваційно-інформаційних правовідносин, оскільки вони виходять за межі простих переказів коштів. Вони інтегрують фінансові, виробничі та логістичні процеси в єдиному цифровому середовищі. Ці відносини виникають через обмін, обробку та використання даних між суб'єктами агробізнесу, фінансовими установами та іншими учасниками ланцюгів створення вартості. Через те в них простежуються як елементи інформаційних правовідносин, так і інноваційних. Наприклад, у Кенії пропонується мобільна платіжна платформа для фермерів «AgroPay». Подібні цифрові платіжні платформи спрощують транзакції між продавцями та покупцями, підвищують прозорість фінансових операцій, включають функціональність бюджетування та прогнозування [20]. У наведеному прикладі простежується таке інноваційний характер полягає в запровадженні рішень для цифрових платежів та автоматизації фінансових операцій, тоді як їх інформаційна складова має прояв у зборі та обробці даних. Отже, можна виокремлювати аграрні інноваційно-інформаційні правовідносини у сфері реалізації сільськогосподарської продукції щодо процесів укладання правочинів та здійснення розрахунків.

До аграрних інформаційно-інноваційних правовідносин можна віднести і консультативні правовідносини, що надаються дорадчими службами. Зауважимо, що згідно із ст. 4 Закону України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність» [21] основними завданнями дорадчої діяльності є поширення та впровадження у виробництво сучасних технологій, новітніх досягнень науки і техніки, а основними методами – інформаційне забезпечення суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у сільській місцевості, сільського населення тощо. Ці правовідносини є важливою складовою аграрних інформаційно-інноваційних правовідносин, що забезпечують передачу знань, підвищують рівень обізнаності суб'єктів агробізнесу, сприяючи впровадженню інновацій у сільськогосподарське виробництво.

Висновки. Узагальнюючи наше дослідження, можна констатувати, що аграрні правовідносини перебувають у стані динамічного розвитку; вони розвиваються та оновлюються завдяки технологічному прогресу, процесу цифровізації та зовнішнім факторам, включаючи, зокрема, воєнний стан та зміну клімату. Зміна їх змісту, поява нових правовідносин потребує окремого наукового дослідження. Визначено, що доцільно виділити аграрні інноваційно-інформаційні правовідносини як самостійні в системі аграрних правовідносин. Аграрні інноваційно-інформаційні правовідносини – це правовідносини, що виникають та реалізуються в процесі створення, впровадження та використання інновацій за допомогою цифрових технологій у сфері обробки даних, управління виробничими процесами, забезпечення прозорості ринку та підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва. Їх ознаками є: 1) наявність інноваційних технологій; 2) реалізація у цифровому середовищі; 3) специфічна сфера застосування – сільськогосподарська діяльність; 4) складна правова природа.

Посилання:

1. Bompotas A., Koutras K., Kalogeropoulos N. R., Kechagias P., Gariza D., Kalogeras A. P., Alexakos C. SUSTAINABLE Platform: Seamless Smart Farming Integration Towards Agronomy Automation. *Proceedings of the 11th IEEE International Smart Cities Conference (ISC2 2025).* 2025. DOI: https://doi.org/10.48550/arXiv.2510.26989.

2. Башлай С. В., Свистунова Н. Л. Біоремедіація забруднених земель: сучасні українські технології та світові підходи. *Аграрні інновації*. 2025. № 32. С. 12–18. DOI: https://doi.org/10.32848/agrar.innov.2025.32.2.

3. Держенергоефективності офіційно запустило Реєстр біометану. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/derzhenerhoefektyvnosti-ofitsiino-zapustylo-reiestr-biometanu-derzhavnu-tsyfrovu-systemu-obliku-veryfikatsii-ta-pidtverdzhennia-pokhodzhennia-vidnovliuvanoho-hazu.

4. Шепель А. В. Агрономічний потенціал мобільних технологій: використання додатків і програм для ефективного землеробства. *Цифрова еволюція сучасного бізнесу: виклики, тенденції та перспективи в умовах цифрової економіки України* : колективна монографія / за ред. А. В. Череп, І. М. Дашко, Ю. О. Огренич, О. Г. Череп. Рига, Латвія : Baltija Publishing, 2025. С. 80–142.

5. Коваленко Н. В., Малахова Ю. А. Стратегічне управління інноваційною діяльністю аграрних підприємств України. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 71. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-155.

6. Єрмоленко В. М. Сучасний стан нормативного забезпечення інноваційного розвитку агросфери. *Актуальні правові проблеми інноваційного розвитку агросфери*: зб. матеріалів наук.-практ. конф. (м. Харків, 20.11.2020 р.) / за ред. А. П. Гетьмана, М. В. Шульги, Т. В. Курман. Харків: Юрайт, 2020. С. 20–29. URL: https://ndipzir.org.ua/zb-sonf-20-11-20.

7. Шорський П. О. Правова етимологія теоретичних засад інформаційно-правового регулювання агропромислового комплексу. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2025. № 2. С. 265–272. DOI: https://doi.org/10.32782/2524-0374/2025-2/62.

8. Бабецька І. Поняття публічного інтересу у цивільному праві України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія : Юридичні науки*. 2017. № 865. С. 366–372.

9. Дзісяк О. П., Шершеньков Д. М. Розвиток наукової думки щодо поняття «публічний інтерес». *Legal Bulletin.* 2024. №13. С. 46–51. DOI: https://doi.org/10.31732/2708-339X-2024-13-A6.

10. Про засади державної аграрної політики та державної політики сільського розвитку : Закон України від 24 черв. 2004 р. № 1877-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text.

11. Григор'єва Х. А. Державна підтримка сільського господарства України: проблеми правового забезпечення: монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2019. 596 с.

12. Про інформаційно-комунікаційну систему «Державний аграрний реєстр»: Закон України від 19 верес. 2024 р. № 3980-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3980-20#Text.

13. Полюхович В. І. Захист економічної конкуренції в процесі відновлення економіки в повоєнній Україні в умовах цифрової трансформації. *Україна в умовах соціальної та цифрової трансформації: шляхи до сталого розвитку та повоєнної відбудови* : матеріали наук.-практ. конф. (Київ, 22 листоп. 2024 р.) / упоряд.: В. М. Фурашев, М. В. Дубняк, С. О. Дорогих ; ДНУ «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України». Київ; Одеса : Фенікс, 2024. С. 347–353.

14. Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні: постанова Кабінету Міністрів України від 21 лип. 2023 р. № 758. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/758-2023-%D0%BF#Text.

15. Про затвердження Порядку ведення Державного реєстру генетично модифікованих організмів: постанова Кабінету Міністрів України від 15 квіт. 2025 р. № 451. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/451-2025-%D0%BF#Text.

16. Про затвердження Порядку державної реєстрації у сфері захисту рослин та Порядку ведення державних реєстрів у сфері захисту рослин. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/117-2026-%D0%BF#Text.

17. Корнієнко Г. Аграрні інновації як чинник становлення національного агробізнесу. *Право та інновації*. 2020. № 3 (31). С. 18–23. DOI: 10.37772/2518-1718-2020-3(31)-3

18. Волкова Н. В., Махмудов Х. З., Дробот І. М., Швидун В. В. Смарт-контракти як інноваційний інструмент розвитку аграрного сектору України. *Успіхи і досягнення у науці.* № 11, 2025. С. 477–493. DOI: 10.52058/3041-1254-2025-11(21)-477-493.

19. Кравченко М. Вплив цифровізації розрахункових процесів на ефективність управління грошовими потоками аграрних підприємств. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 6 (57). С. 465–472. https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-57-63.

20. Comprehensive Agri-Fintech Overview Of Digital Payment Solutions For Farmers. URL: https://thefarminginsider.com/agri-fintech-digital-payments/?utm.

21. Про сільськогосподарську дорадчу діяльність: Закон України від 17 черв. 2004 р. № 1807-IV. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1807-15#Text.

Статтю було подано	29.03.2026	The article was submitted
Статтю було доопрацьовано	08.05.2026	The article has been revised
Статтю було прийнято	13.05.2026	The article was accepted